

MAJANDUSAASTA ARUANNE

aruandeaasta algus: 01.01.2018

aruandeaasta lõpp: 31.12.2018

nimi: Eesti Lasterikaste Perede Liit

registrikood: 80090320

tänavatänu nimi, C. R. Jakobsoni tn 15-10

maja ja korteri number:

linn: Viljandi linn

maakond: Viljandi maakond

postisihthumber: 71013

telefon: +372 55535482, +372 4370055

e-posti aadress: info@lasterikkad.ee

veebilehe aadress: www.lasterikkad.ee

Sisukord

Tegevusaruanne	3
Raamatupidamise aastaaruanne	28
Bilanss	28
Tulemiaruanne	29
Rahavoogude aruanne	30
Netovara muutuste aruanne	31
Raamatupidamise aastaaruande lisad	32
Lisa 1 Arvestuspõhimõtted	32
Lisa 2 Nõuded ja ettemaksed	33
Lisa 3 Võlad ja ettemaksed	33
Lisa 4 Annetused ja toetused	34
Lisa 5 Tööjõukulud	34
Lisa 6 Seotud osapooled	34
Aruande allkirjad	35

MTÜ Eesti Lasterikaste Perede Liidu aasta 2018

Saateks

Käesolevas majandusaasta aruandes on välja toodud MTÜ Eesti Lasterikaste Perede Liidu (edaspidi Liit) tegevus- ja finantsaruanne. Tegevusaruandes antakse ülevaade eelmisel aastal organisatsiooni poolt ellu viidud tegevustest ning kirjeldatakse Liidu liikmeskonnale ning lasterikastele perede suunatud ettevõtmisi. Finantsaruandes antakse ülevaade organisatsiooni majandustegevusest ning tuuakse välja raamatupidamise aastaaruanne koos vajalike lisadega.

2018. aasta majandusaasta aruande tegevusaruande koostamisse panustasid Liidu president ning kõik kontori töötajad, finantsaruande koostas Hiie Kingisepp. Raamatupidamise aastaaruannet auditeeris revisjonikomisjon koosseisus Allen Allet, Svea Stamberg ja Merike Seling.

2018. aasta tegevused viidi ellu riigieelarveliste vahendite toel. Sotsiaalministeeriumi ning Haridus- ja Teadusministeeriumiga sõlmitud lepingute kohaselt oli võimalik kasutada Liidu tegevuse toetuseks riigieelarvelisi toetusi ning hasartmängumaksust tulenevaid laekumisi. Olulise panuse tegevuste toetamiseks andsid erinevad fondid, kelle kaasabil õnnestus tasakaalus hoida organisatsiooni eelarvet.

Tänan kõiki sõpru ja toetajaid, vabatahtlikke, liikmesorganisatsioonide eestvedajaid ja juhatuse liikmeid, kelle kaasabil õnnestus ellu viia Liidu tegevused. Tänu eraisikute ja äri sektori toetustele saime korraldada inspireerivaid, loovaid ja arendavaid tegevusi, välja anda stipendiume ning olla toeks lasterikaste peredele turvatunde ja elukvaliteedi suurendamisel. Minu lugupidamine ja austus kõikidele kaasteeliste, kellega oli võimalus ja rõõm seda aastat jagada.

Aage Õunap

MTÜ Eesti Lasterikaste Perede Liidu president

Tegevusaruanne

Eesti Lasterikaste Perede Liit organisatsioonina

Eesti Lasterikaste Perede Liit loodi 23. märtsil 1996. Liit on nelja ja enama lapsega peresid koondav katusorganisatsioon. Liidu tegevuse eesmärgiks on läbi huvikaitse ja koostöö suurendada lasterikaste perede turvatunnet ja elukvaliteeti.

Liit on ühenduslülilik heategija ja abisaaja vahel. Lisaks ollakse partneriks avalikule sektorile, et seaduseelnõude ja määruste vastuvõtmisel seista perede huvide eest.

Meie missioon: tõsta Eesti lasterikaste perede heaolu ja mainet koostöös liikmesorganisatsioonidega ning tagada huvikaitse riiklikul ja kohalikul tasandil.

Meie visioon: lasterikas pere tunneb ennast ühiskonnas väärtustatuna ja majanduslikult turvaliselt. Liit on tuntud, usaldusväärne ja kompetentne partner ühiskonnas suurperede lastele võrdsete võimaluste tagamiseks.

Meie väärtused: lasterikastest peredest hoolimine; laste arengusse panustamine; ausus, usaldatavus ja usaldusväärsus; murekohtade märkamine ja lasterikkusesse panustamine

Tegutseme lähtuvalt Eesti kodanikuühenduste eetikakoodeksi põhimõtetest.

Meie tunnuslause: Lasterikkus on tõeline rikkus.

Oma eesmärkide saavutamiseks tegutseb Liit aktiivselt järgmistes põhisuundades:

Peretunde loomine - korraldame inspireerivaid koolitusi ja sündmusi, mis loovad peretunnet ja muudavad lastega perede elu mitmekesisemaks. Oleme peredele toeks materiaalse kindlustunde loomisel

Perede huvide kaitse - osaleme laste ja perede heaolu toetamisega seotud hoiakute, traditsioonide ja poliitikate kujundamises, et aidata kaasa ühiskonna lapse- ja perekessemaks muutmisele.

Avaliku suhtumise kujundamine - peame oluliseks, et lasterikkus oleks üldlevinud väärtus, et ühiskond oleks teadlik suurperede väljakutsetest ja rõõmudest. Tunnustame ja märkame peresid.

Võrgustikutöö - oleme liikmesorganisatsioonide koostöövõrgustik, täites ühiseid eesmärke ja panustades üksteise arengusse. Peame oluliseks, et liikmesorganisatsioonid oleksid võimekad ja iseseisvad.

LIIDU LIIKMED

2018. aasta lõpuks kuulus Liidu liikmeskonda 20 juriidilist isikut, kelle põhikirjalise tegevuse eesmärk ja tegevuse põhisuunad on sarnased ja kooskõlas Eesti Lasterikaste Perede Liidu eesmärgi ja tegevuse põhisuundadega ning kes soovivad arendada lasterikaste perede tegevust Eestis. Liikmesorganisatsioonid (edaspidi LO) tegutsevad kõikides maakondades. Kokku kuulub võrgustikku 1550 nelja ja enama lapsega peret ja nendes perekondades on sirgumas 7055 last. Kõige enam perekondasid kuulub MTÜ Tallinna ja Harjumaa Lasterikaste Perede Liitu - kokku 247 perekonda. Suuruselt teine organisatsioon on MTÜ Tartu Pereliit 202 perekonnaga ning MTÜ Pärnumaa Lasterikaste Perede Liit 150 perekonnaga. 2018. aastal liitus Liiduga ka uus organisatsioon - Keilas tegutsev MTÜ Lääne-Harju Lasterikkad. Lisaks võtavad kolmelapselisi peresid oma liikmeskonda vastu MTÜ Järvamaa Lasterikkad, MTÜ Lääne-Harju Lasterikkad, MTÜ Põlvamaa Lasterikaste Perede Ühing, MTÜ Saaremaa Lasterikaste Perede Ühendus, MTÜ Tartu Pereliit, MTÜ Valgamaa Lasterikaste Perede Ühing, MTÜ Võrumaa Lasterikaste Perede Ühing, Ida-Virumaa Lasterikaste Perede Ühendus ning teatud tingimustel ka MTÜ Lääne-Virumaa Suurte Perede Ühendus.

Liidu üldkoosolekud toimusid 13.jaanuaril ja 03.märtsil, teemadeks olid Liidu arengukava aastatel 2018-2022, juhatuse valimine, koostöö partneritega, liikmete tegevuste toetamine ning liikmete motiveerimine. Esindatud oli vastavalt 16 ja 15 liikmesorganisatsiooni, Liidu juhatus ja kontori töötajad.

LIIDU JUHATUS JA PRESIDENT

Liidu igapäevast tegevust juhib juhatus. President on Liidu juhatuse esimees ning kuulub juhatusse ametikoha järgi, president esindab Liitu suhtlemisel avalikkuse ja teiste institutsioonidega. Liidu juhatus valitakse üldkoosolekul kolmeks aastaks ning president viieks aastaks. 03. märtsil toimunud üldkoosolekul valiti Liidule viis uut juhatuse liiget. Juhatuse liikmete koosseis ja vastutusalad on järgmised:

Katrin Kiisk - kommunikatsioon ja ühiskondliku suhtumise kujundamine, laste ja perede enesearengu toetamine;

Janne Seeder - lasterikaste perede huvide kaitse;

Janne Aan - liikmesorganisatsioonide tegususe ja jätkusuutlikkuse toetamine, ühisüritused ja sündmused;

Katrin Pullisaar - liikmesorganisatsioonide tegususe ja jätkusuutlikkuse toetamine, ühisüritused ja sündmused;

Viire Null - perede materiaalse kindlustunde loomine, annetused.

Liidu president on **Aage Õunap**, kes täidab seda rolli alates 2011. aastast.

Liidu juhatus pidas 2018. aastal kokku 11 koosolekut, millest kaks viidi läbi elektrooniliselt. Arutelude all oli juhatuse liikmete rollide ja vastutuse jagamine, tegevuskava, liikmeskond, eelarve, koostöö partneritega, kommunikatsioon ning Perekaardi programm.

Siinkohal soovime tänada kõiki endisi juhatuse liikmeid, kes panustasid märkimisväärselt Liidu arengusse - Kersti Tammerand, Hille Kihulane, Janne Seeder, Eve Kallari, Suzan Sarapuu-Velbaum, Külli Pruuli, Ingrid Leemet, Svea Stamberg, Sire Reisner, Riina Possul, Erki Tiivas, Pille Kuldsaar, Reet Lainla.

KONTOR

Liidu kontor asub aadressil Jakobsoni 15-10, Viljandi. 2018. aastal panustasid Liidu büroos erinevate projektide ja programmide elluviimisesse järgmised inimesed:

Auli Õnne-Vainaru – juhiabi, meeskonna taustajõud, kodulehekülje ja sotsiaalmeedia haldaja, heategevusprojektide ning laste huvihariduse koordinaator.

Getter Kristen Rang – Perekaardi kommunikatsiooni- ja turundusjuht, Perekaardi programmi arendamine, koostööpartneritega suhtlemine, sise- ja väliskommunikatsiooni korraldamine, uudiskirjad.

Hiie Kingisepp – raamatupidaja, organisatsiooni raamatupidamise korraldamine seadusega sätestatud korras.

Aasta tegijad

AASTA SUURPERE

“Aasta Suurpere” autiitel omistatakse ühtsuse ning lasterikkuse au sees hoidmise eest suurperele, kus kasvab vähemalt neli last. 2018. aastal andsime autiitli välja üheksandat korda ning sellele kandideeris rekordiliselt 53 perekonda. Lisaks oli nende hulgas üheksa perekonda, kes oli esitatud mitmel korral, seega laekus kokku 72 erinevat taotlust.

Bigbanki poolt välja pandud 7000-eurose auhinnaraha võitis neljalapseline perekond Ait Saaremaalt. Pere vanemad on oma piirkonna sädeinimesed, kes unistavad suurelt nii enda, oma pere kui ka kogukonna huvides. Üheskoos teiste aktiivsete peredega on ellu kutsunud kogukondlik MTÜ piirkonna eluolu parendamiseks, aktiivseteks tegevusteks ja jätkusuutlikkuse tagamiseks.

TUNNUSTUSAUHIND „PÄRLIPÜÜDJA“

Pärlipüüdja konkursi eesmärk on tunnustada ja toetada edasipüüdlikke, andekaid ning silmapaistvaid suure pere vanemaid, kelle peres kasvab vähemalt neli õppivat last.

Kategoorias Teenäitaja antakse aunimetus lasterikka pere vanemale, kes on silma paistnud uuenduslike ideedega, mis kannavad pikaajalist ja elujõulist eesmärki. See antakse inimesele, kes on muutnud teiste perede elu ning kaasanud neid tegutsema oma kogukonnas, maakonnas või üleriigilisel tasandil. Rajaleidja kategoorias antakse tunnustus lasterikka pere vanemale, kes on omandanud akadeemilise kraadi kas

bakalaureuse-, magistri- või doktoriõppes lasterikka pere vanemana töö ja igapäevatoimetuste kõrvalt. Teenäitaja 2018 on Taavi Hollmann ja Rajaleidja 2018 on Karin Hanga.

LEO KAAGJÄRVE STIPENDIUM

Leo Kaagjärve fondi eesmärk on tunnustada lasterikkaid Eesti peresid, kes peavad tähtsaks eesti keele ja kultuuri hoidmist ning kestmist. Fondi tunnustusauhind antakse välja kahele perele ühel korral aastas ja selle eesmärk on edendada lasterikaste perede hariduslikku tegevust. 2018. aastal said tunnustusauhinnad perekond Vinkler, kus on kasvamas neli last ja perekond Lepik, kus kasvamas viis last. Vinklerite peres Pärnumaal peetakse lugu ühtehoidmisest, kodu ja Eestimaa armastamisest, hindamisest ning märkamisest. Lepikute ehk Tammeougu perekond tegutseb aktiivselt Sõrvemaa ning sõrulaste omakultuuri säilitamise nimel. Lisaks peab perekond lugu põlvkondadevahelisest läbikäimisest ning väärtustab üheskoos veedetud aega. Mõlemad perekonnad peavad tähtsaks eesti keele ja kultuuri hoidmist ning kestmist.

TUNNUSTUSAUHIND „LASTEGA JA LASTELE“

Auhinnaga „Lastega ja lastele“ tänatakse ja tunnustatakse inimesi ja organisatsioone, kelle uued algatused või pikemaajaline tegevus on positiivselt mõjutanud laste ja perede käekäiku kohalikul, maakondlikul või üleriigilisel tasandil. Tunnustusauhinda annab välja valdkondadeülene initsiatiivgrupp, mille liikmeid ühendavad ühised väärtused laste heaolu tagamisel. Initsiatiivgrupi liikmeteks on MTÜ Eesti Asenduskodu Töötajate Liit, MTÜ Eesti Lasterikaste Perede Liit, MTÜ Lastekaitse Liit, MTÜ Oma Pere, MTÜ SEB Heategevusfond, Sotsiaalkindlustusamet, Vabariigi Presidendi Kantselei ja Õiguskantsleri Kantselei.

Tunnustusürituse raames korraldati teavituskampaania ja leiti avalikkust kaasates tunnustamist väärivad kandidaadid järgmistes kategooriates: „Lapse suur tegu“, „Muutuste looja“ ja „Elutöö preemia“. Lisaks anti välja „Laste ja noorte tunnustus“, millega lastest ja noortest koosnev komisjon tunnustas ühte tunnustusauhinnale esitatud kandidaati, kelle tegevus on laste ja noorte silmis olnud silmapaistvaim.

Auhinna "Lastega ja lastele" 2018. aasta laureaadid olid:

Lapse suur tegu - Sascya Assak, Nilgün Bahsi, Kristina Pazekova, Johanna Heinsoo, Getterli Aavik, Kerttu Filippov

Elutööpreemia - Aime-Laine Kahk

Muutuste looja ning laste- ja noortežürii tunnustus - Mari Laas

Eripreemia - Jelena Karpova

Liidu tegevused 2018. aastal

Liit jätkas 2018. aastal tegevustega, mis jagunesid nelja suuremasse valdkonda – liikmesorganisatsioonide tegususe ja jätkusuutlikkuse toetamine; lasterikaste perede huvide kaitse; laste ja perede enesearengu toetamine ning perede materiaalse kindlustunde loomine; kommunikatsioon ja ühiskondliku suhtumise kujundamine. Tegevusi rahastati Hasartmängumaksu Nõukogu (Sotsiaalministeeriumi ning Haridus- ja Teadusministeeriumi) kaudu. Laste huvikoolituse toetust rahastati Haridus- ja Teadusministeeriumi kaudu. 2018. aastal toetasid Liidu tegevusi ka erinevad partnerid ja eraannetajad.

VALDKOND 1 – LIIKMESORGANISATSIOONIDE TEGUSUSE JA JÄTKUSUUTLIKUSE TOETAMINE

Soovitud mõju - Liidul on elujõulised ja jätkusuutlikud liikmesorganisatsioonid (LOd). Liit on muutunud liikmete koostööplatvormiks, mille kaudu aidatakse üksteist ja realiseeritakse ühishuve. LOd on hästi juhitud ning kasutavad oma töös läbimõeldud ja innovaatilisi töövõtteid.

Tegevused - LODE organisatoorse võimekuse suurendamine, liikme- ja arengupäevade korraldamine. Üheks olulisemaks teemaks on iga LO individuaalne võimekus oma sihtgrupi heaolu tõsta. Kuna LOd tegutsevad peamiselt vabatahtlikkuse alusel, siis on peamiseks võtmeküsimuseks, kuidas leida organisatsiooni motiveeritud ja pühendunud pikaajalisi vabatahtlikke. Kuna see ja veel mitmed teised organisatoorsed küsimused korduvad peaaegu kõikides LODEs, oleks mõistlik need ka ühiselt lahendada.

TUGITEENUSED

Nagu eelnevalt mainitud, toimub Liidu liikmesorganisatsioonides juhtimine vabatahtliku töö alusel, kus organisatsioonide eestvedajad panustavad iga päev keskmiselt paar tundi oma vaba aega ühingu toimimisse ning arengusse. Väljakutseks on oskus leida tasakaal organisatsiooni juhtimise, koduse pereelu ja tööelu vahel. Üheks lahenduseks olukorrale on supervisioon ehk süstemaatiline nõustamisprotsess, mis toimub vastavalt vajadusele erinevates vormides ja erinevate vahenditega, kus fookuses on indiviidide, tööalaste ülesannete ning organisatsiooni omavaheline interaktsioon. Samuti on lahenduseks psühholoogilise või juriidilise nõustamisteenuse võimaldamine. Käesoleva tegevuse raames korraldatakse nõustamisteenus nii individuaaltöö kui grupitöö vormis ning selle käigus keskendutakse peamiselt LO juhtide funktsioneerimisele. Koostööd tehakse erinevate ekspertidega, kelle osas langetatakse valik sõltuvalt teemast, vajadusest ning inimese elukohast.

LIIKMETE PÄEV

2018. aasta Liikmete päev toimus 19. juunil Nelijärvel. Tegemist on infopäevaga, kus toimub valdkondlike vajaduste ja Liidu eesmärkide ning nendest lähtuvate tegevuse täpsustamine. Kohtumised aitavad hoida liikmetega tihedat sidet, LOd on kursis ja räägivad kaasa Liidu seisukohtades ning osalevad erinevates tegevustes. Kontor ja juhatus on kursis LO tegevuste, huvide ning ootustega Liidule. Liikmete päeval toimus seminar teemal "Kuidas isikuandmete kaitse üldmäärus vabaühendusi

mõjutab”. Eesti Inimõiguste Keskust juhtiv Kari Käsper rääkis, mis on isikuandmed ja miks on vaja neid kaitsta ning millised on isikuandmete töötaja kohustused.

MÖTTEKOOL

Mõttekooli eesmärgiks on tuua liikmesorganisatsioonide juhtideni mitmekülgsed koolitused ja inspireerivad vestlusringid, mida rikastavad oma ala tipptegijad. Need on silmaringi avardavad ning sisemisi jõuvarusid toetavad kohtumis-seminarid. Käesoleva aasta Mõttekool toimus 19.-20.oktoobril Järvamaal, Toosikannu Puhkekeskuses ning selles osales 30 inimest.

Avaliku esinemise koolitusel jagas oma teadmisi Janek Tutter, kes rääkis, kuidas esinemise jaoks materjali koguda, kuidas ennast esinemiseks ette valmistada ning mille abil kuulajate tähelepanu hoida. Lisaks räägiti planeerimatust esinemisest, ootamatutest lühikõnedest, tutvuti esinemishirmu tagamaadega ning arutleti, kuidas enesekindlust juurde ammutada.

Lauri Luide tutvustas ülemaailmset *Serve the City* liikumist, mis ühendab vabatahtlikke, kes näitavad hoolivust praktiliste tegudega. Koos Helir-Valdor Seedriga (Riigikogu liige, Viljandi Linnavolikogu esimees) arutleti, kuidas poliitikuid panna kaasa mõtlema ja milliseid võtteid selleks kasutada. Arutlusel olid lahendused, mis võiksid kõnetada nii parem- kui vasakpoolset maailmavaadet, nii kohalikku poliitikut kui ka Riigikogu liiget.

Lisaks toimus kogemuste kullaproov, mis sisaldas põnevad ja inspireerivad kogemuslugusid ning kõik osalejad said valmistada ühe erilise kingituse - poolväärisividest käevõru.

KOHTUMISED „KODUHOOVIS“

Kohtumistel liikmesorganisatsioonidega nende “koduhoovis” saavad kokku LO ja Liidu esindajad ning teemadena on fookuses konkreetse LO arenguga kaasnevad küsimused, uute LO juhatuse liikmete nõustamine ja jõustamine ning LO ja Liidu ootuste ja võimaluste kaardistamine üksteise suhtes. 2018. aastal toimus juhatuse liikmete Janne Aani ja Katrin Pullisaare eestvedamisel kümme kohtumist - Raplamaa, Tallinna ja Harjumaa, Läänemaa, Jõgevamaa, Lääne-Virumaa, Võrumaa, Valgamaa, Põlvamaa, Ida-Virumaa ja Pärnumaa Lasterikaste Perede Liiduga. Tõstatunud teemade ja uute väljakutsetega tegeletakse edasi 2019. aastal.

VÄIKEPROJEKTID

2018. aastal toimus neli avatud taotlusvooru LO-dele, kus oli võimalik taotleda täiendavat toetust tegevuste korraldamiseks. Nii viidigi aasta jooksul läbi 29 erinevat tegevust, iga läbiviidava tegevuse kohta esitasid LO-d Liidule tegevuskava, üritusel/koolitusel osalejate nimekirja ning läbiviidud tegevuste kokkuvõtte. 2018 aasta väikeprojektide taotlusvooru toetasid Sotsiaalministeerium ning Haridus- ja Teadusministeerium.

Koostööprogramm ja partnerlussuhted - programmi eesmärk oli arendada LO-de omavahelist koostööd ning suurendada heade praktikate ja kogemuste jagamist teiste sarnaste organisatsioonidega. Toetust said projektid, mis olid selgelt koostöö iseloomuga ning kuhu oli kaasatud minimaalselt kaks Liidu liikmesorganisatsiooni või vähemalt üks välispartner. Fookuses olid organisatoorsete pädevuste ja kogemuste vahetamine ning perede ühistegevused ja koolitused.

Vabatahtlike eriprogramm - inimesed käituvad ja tegutsevad motiveeritult juhul kui see rahuldab nende vajadusi. Mis paneb ühel silmad särama, ei pruugi teise jaoks suurt midagi tähendada. Tunnustamine on vabatahtlike tänamine nende töö eest ning see on tihedalt seotud motiveerimisega, tugevdab kuuluvustunnet ja aitab näha, et nende panus on oluline ja väärtuslik. Programmi eesmärk oli märgata ja tunnustada vabatahtlikke, kes on kaasatud Liidu liikmesorganisatsioonide tegevustesse.

Laste ja noorte liikumisharjumustega seotud tegevused - laste eluviis on muutunud järjest istuvamaks ning tavapärast veedetakse suur osa päevast tubastes tingimustes. Halvenenud on laste füüsiline ja vaimne tervis, samuti on vähenenud teadmised ümbritsevast keskkonnast ning oskused looduses toimuvaga seoseid luua. Kuna laste suhe liikumisega saab alguse kodust kaasati tegevuste korraldamisse ka vanemaid. Taotlusvooru eesmärgiks oli panna lapsed rohkem liikuma ning tutvustada neile selleks erinevaid viise ja vorme.

Vanast uus - iga päev tekib meie kodudesse mitut sorti prügi: kommpaberid, munakarbid, jogurtitopsid, wc -paberirullid, papist karbid, klaaspudelid jne. Mida selle kraamiga teha, mis meie prügikastidesse koguneb? Mõnikord võib kogunenud kraamist meisterdada vahvaid kingitusi. Selleks on vaja ainult soovi ning tahet vähendada prügi ning vahvaid tegutsemishimulisi lapsi ja lapsevanemaid. Taotlusvooru eesmärgiks on toetada isetehtud asjade valmistamist loovusteemaliste koolituste ja õpitubade läbiviimise näol.

LIIKMESORGANISATSIOONIDE TEGEVUSTOETUS

Käesoleva alamjaotuse raames viidi tegevused ellu Liidu liikmesorganisatsioonide poolt. Iga läbiviidava tegevuse kohta esitavad LO-d Liidule tegevuskava, üritusel/koolitusel osalejate nimekirja ning läbiviidud tegevuste kokkuvõtte. Sarnase skeemina oleme Hasartmängumaksu Nõukogu poolt eraldatud vahenditest toetanud piirkondlike organisatsioonide tegevusi ka eelnevatel aastatel.

Organiseeritud ühistegevuste korraldamise eesmärgiks kogukonnas on perede sotsiaalse aktiivsuse, kohanemis- ja läbilöögivõime suurendamine, suhtevõrgustiku loomine ja arendamine, perede nõustamine ja jõustamine. Käesolevaga on ühendatud nii tegevused, mis on nii lastele kui noortele jõukohased ja huvipakkuvad, loovust arendavad ja noorte tegevusi esile toovad kui ka peret tervikuna toetavad. Teisalt paistavad väljundürituste raames lasterikkad pered rohkem silma (tunnustus), mistõttu kasvab nende enesehinnang, igapäevane toimetulek ning lapsevanemate ja noorte vaheline mõistmine.

Kuna LOd teevad tihedalt koostööd ka teiste organisatsioonidega eesmärgiga vahendada vajalikke majapidamistarbeid, riideid ja toidukaupu puudust kannatavatele peredele, siis on vajalik katta ka transpordikulu. Samuti toetasime LO-de osalist ruumide renti infotubade töös hoidmiseks, humanitaarabi jagamiseks, kohtumiste ja koolituste korraldamiseks peredele, piirkonna töökoosolekute läbiviimiseks, lastele mängunurga kasutamise võimaldamiseks jm tegevusteks.

Hiiumaa lasterikkad sõitsid palaval juuniku suvepäeval üheskoos Tallinna Loomaaeda. Kuna ilm oli väga soe, olid osad loomad varjus ja ei tahtnud välja tulla. Laste loomaaed oli kõige põnevam. Seal sai kitsesid paitada ja küülikuid näha. Lõpuks tehti ühiseid meelolukaid pilte. Väljasõidul käis 27 osalejat.

Ida-Virumaa lasterikkad liuglesid vastlapäeval mäel nii ühe kaupa kui ka õdedevendadega. Samas tutvuti Toila pargi vaatamisväärsustega. Kokku osales talve ärasaatmisel 18 inimest. Tallinnas asuvas Vene teatris vaatas 17 osalejat vahvat lugu väikesest vallatust Pipi Pikksukast. Enne etendust tutvuti Tallinna vanalinna, Raekoja platsi ja Vabaduse väljakuga. 25 huvilist sõitsid Suurperepäevale Tartusse Eesti Rahva Muuseumi, kus vaadeldi eri ajastute väljapanekuid. Muuseum kajastab Eesti rahva elu ja olu, meie esivanemate rahvakultuuri. 42 osalejat lustisid Vembu-Tembumaal, kus lapsed ujusid, hüppasid batuutidel, sõitsid elektriautodega ja ronisid seiklusrajal. Lisaks sõitsid 20 huvilist aasta lõpus Tartusse „Lumekuninganna“ etendust vaatama.

Suvekooli korraldasid sel aastal **Jõgevamaa** lasterikkad kohalikus Udu talus. Jõgevamaa on paik, mis kajastab meie rahvuseeposes „Kalevipoeg“. Kolmel päeval seoti omavahel sportlikud ja liikumist soosivad tegevused ajaloopärandiga, lootes seeläbi nakatada meie lapsi tutvuma oma juurtega ja liikumisest rõõmu tundma. Juuni lõpus sõitsid pered Narva, kus taas elustub Narva linnuses juba kolmandat korda toimuval rahvusvahelisel Narva Keskaja Festivalil aasta 1346, mil kirjutati alla Narva linnuse müügileping Taani kuninga ja Saksa Ordu vahel. Huvilised said korraliku ajaloolise meenutuse, kus oli lavastatud rüütliturniirid, mõõgaheitlused ja vibulaskmised. Avatud oli sõjakäigul olevate rüütlite telklinnak. Kõlasid ballaadid, sai õppida keskaegseid tantse ja osaleda meistrkursustel ning nautida tuletantsijate etteasteid. Päeva lõpus käisid kõik 29 osalejat ka Kuremäe kloostri.

Järvamaa ühingu kaheksa pereema matkasid emadepäeva järgselt Pärnu rannaniidu matkarajal, pidasid ühist piknikku ja sõitsid Terviseparadiisi lõõgastuma. Lisaks pidas ühing suvel oma viiendat perelaagrit Peipsi ääres RMK Kauksi Külastuskeskuses, kus giidi juhendamisel läbiti õpetlik matkarada. Osales üle poole ühingu liikmetest, kokku 61 inimest. Detsembri alguses pöörati tähelepanu ühingu isadele, kus 14 aktiivsemat isa pidasid plaane ja vahetasid kogemusi Veskisillal.

Kuusalu 10 osalejat sõitsid Suvekooli Jõgevamaale, Udu tallu, kus osaleti kolmel päeval aktiivsetes ja paeluvates sportlikes ja harivates tegevustes.

Läänemaa lasterikaste perede 27 esindajat osalesid koolitusel „Vanemluse piirid“, kus käsitleti teemat, miks vanemad ei julge vastu võtta õpetlikke või suhteid lähendavaid ja parandavaid koolitusi. Sissejuhatavas kohtumises selgitati välja suunad ja teemad, millega augustikuus toimuv jätkukoolitusel edasi minna. Lisaks lõpetasid ühingu eestvedajad aasta hariva koolitusega pere eelarve koostamise teemal. 11 osalejat said teadmisi tulude ja kulude liikide, säästmise, kogumise ja deklareerimise osas. Koostati näidiseelarve ja laste kogumisharjumuse tekitamiseks säästu termomeeter.

Lääne-Virumaa toimus emadepäeva raames Pätsi Sahvris pagari õpetuste järgi leiva küpsetamise koolitus ja õpetus - õpiti, kuidas teha head leivatainast ning loomulikult sai ise leiba vormida. Samal ajal kui leib ahjus küpses, said kõik 24 kokku tulnud osalejat omale koolitaja näpunäidete järgi imeilusad ehted meisterdada. Lisaks kohtusid pered juulis XX suvekoolis Mõedakal, kus osales 157 inimest. Kolmel päeval toimusid sportlikud, harivad ja meelelahutuslikud tegevused. Õpitoas valmistati ehte jaoks karpe ja koolitusel kuulati loengut teemal „Koostöö ja teineteisega arvestamine tööl ja kodus“. Samuti arutleti teemadel, kuidas ennetada erimeelsusi ja lahendada juba tekkinud probleeme.

Narva **Perekolde** ühingu 34 pereema osalesid seminaril, kus käsitleti järgnevaid teemasid: naise missioon looduses ning kuidas peaks lasterikas ema koguma ja säästma endas energiat. Kuulati lektorit, esitati küsimusi ning jagati oma kogemusi. 81 inimest osales lastekaitsepäeval toimunud esmaabi koolitusel, kus tutvustati mannekeeni peal elustamise võtteid, puhastati ja seoti erinevaid haavu, õpiti puuke eemaldama ja tuletati meelde esmapilgul lihtsat, kuid vajalikku esmaabi välja kutsumist. Sama arv osalejaid sõitis Vembu-Tembumaale perepäevale, et ühiselt aega veeta ja teineteise seltsi nautida. Vanemad said arutleda toimunud seminari ja koolituste teemal ning lapsed möllasid vees ja püüdsid kogu perepargiga tutvust teha.

Põlvamaal toimus emadepäeva eel lastele mõeldud õpituba, kus valmisid emadepäevakaardid, sai pilte joonistada, punuti makramee tehnikas trikoopaelast käepaelu ja valmis ka üks koera jalutusrihm. Emadepäeval matkati üheskoos RMK matkarajal Meenikunno rabas. Kokku osales kahel üritusel 107 inimest. Lisaks sõitsid 62 suurpere liiget juulikuus Vudilasse, et koos aega veeta ja suve nautida.

Aprillikuus toimus **Pärnumaal** avaliku esinemise koolitus, milles osales 16 inimest. Kutseline koolitaja jagas nõuandeid, millest ammutada oskust ja vajalikku julgust avalikuks sõnavõtuks või ka pikemaks esinemiseks publiku ees. Praktiliselt läbi viidud enesetutvustamise voor jäädvustati videole, mida hiljem koos analüüsiti. Kahel korral toimus helkurprossi töötuba, milles osales kokku 15 inimest. Helkur on vajalik ese turvalisuse tagamiseks ja ideaalne variant on teha sellest ise imeline ehe, mida suurima uhkusega kõikjal kanda. Maikuus korraldati üldkoosolek ja emadepäeva sündmus Pärnus Nooruse majas. Täideti küsitluslehed oma arvamuste ja ettepanekutega liidu töö planeerimise osas ja vaadati komöödianäidendit. Valiti uus juhatus ja revisjonikomisjon. Tantsiti, õnnitleti emasid ja mängiti seltskondlikke mänge. Kõik 52 osalejat jäid väga rahule. Augusti teises pooles korraldati perepäev

Vango Imedemaal. Perepäeval osalenud nautisid ilusat suveilma ehedal Eesti talu territooriumil. Kiviviske kaugusel asub Rae järv koos mõnusa matkaraja ja heade kalapüügi ning ujumise tingimustega. Õpitoas sai kangale oma pere joonistada ja looduslikest vahenditest mänguasju meisterdada ning Hiina meditsiini alase loengu taustal samal ajal harjutusi kaasa teha. Pärast terviseeloengut mängiti rahvalikke liikumismänge.

Märtsi lõpus trallitasid **Raplamaa** suured ja väikesed lasterikkad lihavõttehõngulisel lastediscol. Värviti ja koksiti mune, istutati tippsibulaid ja osaleti põnevates mängudes. Kõik 73 osalejat olid ühel meelel, et seda traditsiooniliseks kujunenud üritust oodatakse järgmisel aastal jälle. Aasta teises pooles peeti jõulupidu, kus osales ligi 40 peret, kokku 187 inimest. Meisterdamistubades valmisid nii väikestel kui suurtel tegijatel sajad puidust kaunistused, ehted ja kingitused. Fotonurgas sai talvisel taustal pilte teha ning üheskoos vaadati lõbusat ja vahvat lasteetendust.

Sõbrapäeval olid **Saaremaa** ühenduse lapsevanemad oodatud meeleolukale kinokülastusele, kus näidati kodumaist filmi „Klassikokkutulek 2“. Samal ajal oli lastele tagatud lastehoid mängutoas „Pillerkaar“, kus lapsed said osa erinevatest tegevustest. Suurimat rõõmu pakkusid üheskoos valmistatud õhupalliloomad. Üritusest said osa kokku 53 suurpere liiget. Emadepäevajärgsel pühapäeval maikuus hellitati 18 pereemat jooga või vesivõimlemisega – just nii nagu igaüks ise valis. Seejärel said emad lõõgastava hoolitsuse osaliseks ja lihtsalt aega veeta mõnusas meeldivas seltskonnas. 75 osalejat sõitsid sportlikule suvepäevale Muhu seiklusparki, kus lisaks lastele said seikluslikust ronimismaratonist osa ka vanemad. Puhkehetkeks võeti aeg maha ja peeti piknikku. Lisaks seiklesid lasterikkad isad koos lastega novembrikuus Asva Viikingite külas. Kõik 43 osalejat tutvusid muistsete viikingite eluga ja said muuhulgas julguse proovile panna kõrgustes ronides. Tutvuti ja jagati paid erinevatele laudas elavatele loomadele. Detsembri alguses toimus tore jõuluootuse koosviibimine Saare KEK muuseumis, kus vana ja uus oli omavahel tihedalt põimunud. Veidi grunge`liku maja panid elama ühenduse suured ja väikesed muusikud, kes õpivad erinevaid pille Kuressaare Muusikakoolis. Toimus kuus erinevat omanäolist töötuba - fotograafia naljapiltide tegemine, kahootis ja viktoriinis osalemine, peremärgi töötoas valmis omanäoline rinnamärk ning valmistati puidust päkapikud ja tähestiku töötuba, kus igale tähele vastab füüsiline proovilepanek. Osales ühtekokku 215 ühenduse liiget.

**SAAREMAA LASTERIKASTE
PEREDE ÜHENDUS**

Tallinna ja Harjumaa sportlikul perepäeval Vembu-Tembumaal osales 1788 inimest, neist 158 olid alla 2-aastased lapsed. Toimused saapaviske võistlused, sangpommi tõstmine, võrkpall ja veel mitmed erinevad omavahelised mõõduvõtmised. Pered said koos aega veeta, lapsed lustida ja vanemad omavahel kogemusi ning teadmisi jagada. Kuna Eesti suurim perepark oli sel päeval ainult lasterikaste päralt, said kõik soovijad kogu atraktsioonide valikust osa - lapsed sõitsid vesijalgratastega, liuglesid liumägedel koos vanematega basseinidesse ning kihutasid kartide, ATV-de ja väiksemad elektriautodega. Jahutuseks külastati mängudemaja, mis mahutab korraga mängima mitukümmend last. Lisaks korraldati taaskasutuse teemaliste töötubade sari eri vanuses liikmetele perioodil august

**Tallinna ja Harjumaa
Lasterikaste Perede Liit**

kuni detsember. Kuues erinevates töötubades valmisid moodsad Clutchi kotid, ägedad nahast ehted, ainulaadsed särgid loodusliku trükiga, omapärased sokiloomad, toredad pliiatsitopsid ja imearmsad jõululaternad. Kokku osales 64 osalejat. Oktoobris korraldati ühisüritus koos jalgpalliklubiga FC

Flora. 43 inimest veetsid sportliku nädalalõpu koos Briti sõdurite ning mullipallide ja jalgpalli vaatamisega. Novembri alguses osales 62 liiget isade tänuüritusel Kanutiaia Huvikoolis, kus meeleolu ja muusikalist naudingut demonstreeris mahedahäälne Ingar Västrik. Üritusel sai endast teha SeeSee Fotobox'is mälestuseks vahvaid ja lõbusaid fotojäädvustusi. Tunnustati suurperede isade tähtsat rolli ja veedeti vahvalt koos aega.

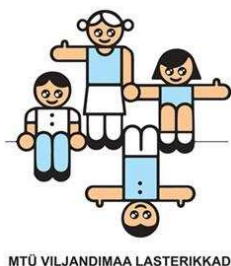
Tartu Pereliidu 33 peret, kokku 190 inimest, käisid sõbrapäeval Otepää Snowtubingus vastlaliugu laskmas. Kõik suured ja väikesed nautisid päeva ja püüdsid pikemat liugu lasta. Joodi sooja teed ja räägiti lugusid. Aprilli lõpus toimus kevadine üldkoosolek 50 osalejaga. Kuulati ja kinnitati aastaaruanne, tutvustati käesoleva aasta tegevuskava ja näidati slaide juba toimunud üritustest. Mai alguses täitus Pereliidul 30. tegevusaasta ja seda tähistati Vanemuise teatris emadepäeva kontserdiga. Kohale tulnud 450 osalejat said nautida meeleolukat kontserti, kaunist võistlustantsu ning külaliste sõnavõtte. Tänaati asutajaliikmeid, endiseid juhatuse liikmeid ja koostööpartnereid. Esitleti Tartu Pereliidu raamatut ja tehti perepilte. Septembris sõitsid 72 Tartu Pereliidu liiget Eesti Politseimuuseumi ja Rakvere linnust külastama. Muuseumis toimus täiskasvanutele ja koolilastele programm „Spioonid ja salakuulajad“. Koolieelikutele toimus samal ajal programm „Politseiakadeemia“. Veedeti koos vahva päev, kus nauditi ühist bussireisi, koguti teadmisi, vahetati muljeid ja kogemusi. Isadepäeva hommikul käisid 80 isa koos lastega, ühtekokku 280 inimest, Tartu Lõunakeskuse Apollo kinos „Pähklipureja ja neli kuningriiki“ vaatamas. Samuti oli korraldatud perede pildistamine, et kordumatu ja ühine olemine jäädvustada. Sügisene Pereliidu koosolek toimus novembri keskel Ahhaa Keskuse lektoriumis 62-e osalejaga. Räägiti aasta jooksul tehtust ja uutest plaanidest. Kinnitati uue aasta tegevuskava, anti ülevaade rahulolu-uuringust ja tutvustati järgmise aasta tippsündmust - Eesti Lasterikaste Perede Liidu Suvekooli, mida 2019. aastal korraldab just nimelt Tartu Pereliit. Jõulupeol Jäaja Keskuses said kokku 485 inimest, ehk rohkem kui 100 peret. Keskuses asuval Jõulumaal viidi läbi põnev jõuluprogramm koos töötubadega ja kohtuti jõuluvanaga. Tehti piparkookidele kaunistusi, valmisid kuuseehed ja vaadati vahvat jõluetendust.

TARTU PERELIIT

Valgamaa kümme lasterikast peret veetsid vastlapäeva Metsavenna talus Läti piiri ääres Vastse-Roosa külas. Kõik 62 osalejat said snowtubingu mäelt kelguga liugu lasta ja lihtsalt lustida. Kõik osalejad said kingiks villasokid. Suvel sõitsid seitse peret Valgamaalt lastekaitsepäevale Elvasse. Üritusel osalenud 34 inimest seiklesid männimetsas turnimisradadel kuni 11 meetri kõrgusel. Tõelise adrenaliinisüsti sai üle Verevi järve liugleval 800 meetri pikkusel õhusõidul vee ja taeva vahel, mida julgusid ette võtta vaid vähesed. Valga Kultuurikeskuses osales Tarkusepäeval 118 inimest. Traditsiooniliselt said kingitused 1. klassi astujad - täidetud ranitsad. Tervitussõnad ütles vallavanem, kes julgustas peresid üksteist märkama ja hoolima. Meelt lahutas vahva kloun Umme, kes on žonglör ja trikitaja ning kaasas lapsi mustkunsti. Detsembri alguses sõitsid 41 huvilist Kesk-Eestisse Pilistvere jõulumaale, kus olid tervitamas toredad lambad, hunt ja põder, kellega hiljem vahvaid mängu mängiti. Osaleti töötubades, kus valmisid maitsvad piparkoogid, sai omaile ise kommi teha, tehti lindudele toidupalle, kuuseehed ja isegi laternaid. Munk ja külamees saatsid peresid ringkäigul ning tutvustasid kohalikku ajalugu ja õpetasid metsas olles ohutult lõkketule tegemist sooja saamiseks.

MTÜ VILJANDIMAA LASTERIKKAD

Viljandimaa 14 huvilist said veebruari alguses õpitoas erinevaid tehnikaid katsetades kaunistada dekoratiivlampe. Juhendajateks olid kohalikud gümnaasiumi noored, kes olid õpilasfirma loonud. Valmisid ise tehtud imearmsad säraallikad igale osalejale. Aprilli keskel sõitsid 50 teatrihuvilist Pärnu Endla teatrisse Eesti Vabariigi 100. sünnipäevaks etenduvat „Kaarnakivi perenaist“ vaatama. Lavastus kuulub sarja „Sajandi lugu“ ja etendati koostöös Kuressaare Linnateatriga. Juba paar päeva hiljem sõitsid 36 osalejat Soomaale Tipu looduskooli. Läbiti 3 km

matkarada, kus teel olles lahendati erinevaid ülesandeid - tehti looduslikest vahenditest kalaõng, samade vahenditega perepilt ja leiti asju, mis ei kuulu loodusesse. Seejärel meisterdati savist ja käbidest loomi ning vaadati kitsi, jäneseid, tibusid ja kanu. Aprilli alguses toimus ühenduse aastakoosolek 41 osalejaga. Kinnitati aastaaruanne, valiti uus juhatus ja revisjonikomisjon, arutleti Toidupanga ja riidetoa edasise tegevuse teemadel ja tutvuti jooksva aasta tegevuskavaga. Samuti kuulati juba kolmel korral toimunud arengukava seminaride kokkuvõtet ja läbi viidud küsitluse tulemusi. Nagu mitmed teised organisatsioonid, sõitsid ka viljandlased Suurperepäevale, mis toimus Tartus, Eesti Rahva Muuseumis. Novembri alguses sõitsid 68 Viljandimaa lasterikast Tartusse Ahhaa Teaduskeskusesse perepäevale. Sügisel toimus ühtekokku viiel korral vanast uus käsitöö õpituba „Lapitöö maagia“, kus valmis lapitekk Aasta Suurperele. 49 osalejat kohtusid kohviku privaatruumis, kus Pärnumaalt tulnud suurpere ema juhendamisel valmis lisaks lapitekile istepatjade kollektsioon ühingu uute ruumide tarbeks. Materjalide valikul lähtuti mõttest, et nende peal sobiks istuda, võimelda ja kasvõi veeretada ennast. Detsembri lõpus toimus meeleolukas ja sisukas jõulusündmus Ugala teatris. Kohale tuli 523 lasterikast Viljandi-, Järva-, Jõgeva- ja Valgamaalt. Tehti koostööd kohalike omavalitsustega, et jõulumaaagiat jagada ka nende peredega, kes ise ei saa piiratud ressursside tõttu kodust välja. Päevajuht kutsus joonistama laevakujulisele kaardile oma jõulusoove, et need hiljem Eesti Presidendile saata. Giidid tutvustasid teatrimaja telgitaguseid. Korraldatud olid harivad töötoad näitlemise, teatritekstide tekkimise ja butafoorse toidu teemal. Üles oli seatud imearmas fotonurk perepiltide jäädvustamiseks. Üheskoos nautiti etendust ja loeti salme jõuluvanale. Kogu päev filmiti üles ja kajastati kohalikus ajalehes.

Võrumaalt sõitsid 46 osalejat Vembu-Tembumaale sportlikule perepäevale. Võeti osa kõigist võistlustelt, roniti seiklusrajal ja hüpati batuutidel. Maikuus sõideti Tartusse Tagurpidi Majja. Kõigile 41-le osalejale oli see unustamatu kogemus, sest midagi sellist ei ole enne nähtud. Lisaks käisid pered talvefestivalil, kus alustuseks vaadati üheskoos imelist Eesti jõulu seiklusfilmi „Eia jõulud Tondikakul“, külastati Ahhaa keskuse „Talveakadeemiat“ ja Mõniste muuseumi „Vana aja tuba“. Sai osaleda lausa kaheksas töötoas, kus valmisid eriilmelised jõuluehted kuuse ja ka tubade kaunistamiseks. Õue oli seatud miniloomaaed ja kuuse juures sai tantsida. Tegevusi oli kõigile 83-le osalejale. Detsembri lõpus osales Kreutzwaldi muuseumis pakutrüki õpitoas 11 huvilist. Trükki tehti särkidele ja pluusidele. Samuti raamatu esikaanele, millele järgneb uuel aastal raamatuköitmise õpituba.

VALDKOND 2- LASTERIKASTE PEREDE HUVIDE KAITSE

Soovitud mõju - seadusandluses sätestatud meetmete abil tagatakse lasterikaste perede toetamine ja abistamine laste kasvatamisel. Suurendatakse perede elukvaliteeti ja toimetulekut ning parandatakse teenuste kättesaadavust. Liidul on elujõulised ja jätkusuutlikud liikmesorganisatsioonid.

Tegevused - eestkostetöö; suhtlemine riigiasutuste ja erakondade ning kohalike omavalitsustega; lasterikka pere vajaduste kaardistamine; seadusandluse muudatus ettepanekute tegemine; liikmesorganisatsioonide organisatoorse võimekuse suurendamine.

EUROPEAN YOUTH INITIATIVE FOR FUTURE FAMILIES

28.juunist kuni 01.juulini toimus Portugali pealinnas Lissabonis Ungari Lasterikaste Perede Liidu (NOE) ja Portugali Lasterikaste Perede Liidu (APFN) ühises koostöös järjekorras viies *workshop* (seminar), mis tõi kokku erinevaid lasterikaste perede huve kaitsvate organisatsioonide esindajad üle kogu maailma (5th Workshop of European Youth Initiative for Future Families). Programmi eesmärk oli üldpildis kaardistada erinevate riikide kogemusi ja väljakutseid, mis seonduvad lasterikaste perede toimetuleku, heaolu ja erinevate garantiide tagatusega. Samas keskendutakse igal aastal kitsalt vaid ühele konkreetsele teemale, analüüsimeks tõstatatud valdkonnaga kaasnevaid küsimusi võimalikult üksikasjalikult.

Käesolev seminar keskendus nõ tuleviku perekondadele, kaasates ühes 20-35 aastaseid noori kõnelema oma hirmudest, ootustest ja soovidest sellele, milline keskkond ja sellega seotud tegurid tagaks tänapäevastele noortele kindluse luua perekond. Teema on aktuaalne ka Eestis, kuivõrd üha vananeva ühiskonna tõttu on riigi üheks suurimaks mureks meie rahvuse säilimine ja rahvaarvu kasv, mistõttu on valitsus töötanud välja mitmeid meetmeid, kuidas tagada riigis iibe tõstmist. Kas need meetmed on olnud tõhusad ja eesmärgipärased, näitab üksnes aeg, ent selge on tõsiasi, et ka Eesti jaoks on samuti oluline, et noored otsustaksid jääda paikseks kodumaale ning luua siin perekond, kuhu võiks sündida lapsi ka rohkem kui üks, ilma kartuseta, et riigi majanduslik, ökoloogiline või sotsiaalne taust seda ei soosi. Kuidas on seda saavutanud teised, meid lähemalt ja kaugelt ümbritsevad riigid, on miski, mida seminaril arutati, et teineteise kogemustest õppida. Eestist esindas seminaril Liidu juhatuse liige Katrin Kiisk. Tema sõitu sihtriiki toetas Kodanikühiskonna Sihtkapital.

KONVERENTS „MEIE JUURED JA MEIE TIIVAD“

Konverents toimus 12. mail Eesti Rahva Muuseumis ning sellel keskenduti lugude märkamisele, rääkimisele, kogumisele ning talletamisele. Ettekannetega esinesid Tartu Kutsehariduskeskuse direktor Tõnis Lukas, Eesti Isikuloo Keskuse juhataja Fred Puss, Eesti Rahva Muuseumi teadur Terje Anepaio, jutuvestja, suulise pärimuse spetsialist, koolitaja ning Jutukooli ja MTÜ Jutumaja eestvedaja Piret Päär ning lasterikka pere noor, Tartu Ülikooli magistrant, Tartu Ülikooli õppeassistent ja lasteaiaõpetaja Jessica Vainaru.

KODUTOETUS LASTERIKASTE PEREDELE

Riiklik tagastamatu toetus eluasemetingimuste parandamiseks ja kaasajastamiseks on mõeldud lasterikastele peredele, kus kasvab vähemalt kolm kuni 19-aastast last. Toetuskeemi sihtgrupiks on leibkonnad, kellel puudub kas leibkonna vajadustele vastav eluase või olemasolev eluase ei vasta elementaarsetele elamistingimustele, sealjuures puudub vee- ja kanalisatsioonisüsteem või pesemisvõimalus, katus ei ole vettpidav või küttekolded on amortiseerunud. 2018. aastal oli taotlusvooru eelarve 3,2 mln eurot (s.h. toetuselt makstav tulumaks 20%). Taotlusvoor oli avatud 7.maist kuni 11.juunini ning kokku laekus 460 taotlust kogusummas 4 mln eurot. Toetus eraldati 344-le perele summas 3,1 mln eurot (www.kredex.ee). Taotlusi menetles Sihtasutuses KredEx, Liidu esindaja Aage Öunap osales hindamiskomisjoni töös.

KOHTUMISED ERAKONDADEGA

Reformierakond - 20. septembril kohtus Liidu juhatus Reformierakonna esinaise Kaja Kallasega. Arutleti lasterikaste perede mõtete ning väljakutsete üle. Peamised käsitletavat teemad olid seotud huvihariduse ning selle kättesaadavusega, peretoetuse indekseerimisega ning koolitee alguses väljaminekute vähendamisega. Arutelu fookuses oli ka riiklike lisavõimaluste loomine täisealiste õppivatele noortele ning KOV-i roll ja koostöövalmidus lasterikkusega kaasnevas. Kõik eelmainitud teemad ning ka muud kohtumisel käsitletud ettepanekud esitas Liidu juhatus kirjalikult erakonna esinasele, et kerkinud probleemid veel enam fookusesse tuua ning võimalusel need erakonna valimisprogrammi lisada. Ettepanekute esitamisse kaasati ka lasterikaste perede vanemad, kes said oma mõtted kohtumise-eelselt Liidule esitada.

Isamaa - 24. oktoobril kohtus Liidu juhatus Isamaa fraktsiooniga. Kohtumise käigus arutati, kuidas oleks võimalik väärtustada senisest rohkem lasterikkust Eesti riigis ning kuidas oleks riiklikul tasandil võimalik lasterikkaid peresid paremini toetada. Arutati, kuidas oleks võimalik tasakaalustada riigipoolseid lasterikka pere toetusi lapse täisealiseks saamisel. Ühe lahendusena pakuti kohtumisel välja, et riigipoolne tugi võiks väheneda järk-järgult, mitte lõppeda päeva pealt. See võimaldaks peredel paremini olukorraga kohaneda ning võimaldaks parematel tingimustel lapse edasist elukäiku ja õpinguid toetada. Kohtumisel oli keskne roll ka lasterikaste perede maine kujundamisel ja kujunemisel. Lisaks arutati huvihariduse kättesaadavuse ning kodutoetusega kaasnevate murekohtade, probleemide ja lahenduste üle.

Riigikogu Rahvastikukriisi probleemkomisjon - kohtumine leidis aset 12.novembril ning selle käigus räägiti lasterikaste perede mainest ja selle ühiskondlikust väärtustamisest.

ETTEPANEKUD ERAKONDADELE

22. novembril esitas Liit erakondadele ettepanekud lasterikka pere maine ja heaolu parandamiseks. Need on teemad, mis on ülekaalukalt esile tõusnud vestlustes ja küsitlustes lasterikaste perede vanematega ning väärksid ka laiemat tähelepanu.

Järgnevalt toome teieni ettepanekute sisu:

Üks ebaõiglasemaid ning põhjendamatuid hoiakuid Eesti ühiskonnas on lasterikka pere väheväärtuslik maine, kuivõrd avalikkuse ette jõuavad ennekõike lood hädas olevatest lasterikastest peredest, aga mitte elujõulised ja aktiivsed Eesti pered kogu oma mitmetahulise suhtevõrgustiku ning tugevusega. Nende perede osakaal pole riigis aga sugugi vähetähtsam. Me vaatame küll toredaid perepilte või tunnustame lasterikkast perest välja kasvanud sportlasi ning muusikuid, ent samas sulgeme sageli silmad lasterikka pere igapäevaste väljakutsete ning logistiliste tippsoorituste ees. Üheks illustreerivaks näiteks on tõik meie perede igapäevaelust: ikka veel peab lasterikas pere piletikassas arvestama, kes tema lastest läheb pere alla ja kes mitte, sest teenusepakkuja poolt pakutav perepilet eeldab perena 2+2 mudelit ning lasterikkus ühiskonna väärtusmaailma end veel kinnistanud ei ole.

Poliitik saab lasterikka pere mainele kaasa aidata mitmeti

- olles ise lasterikas - otsides üles oma kodupiirkonnas tegutsev lasterikaste perede organisatsioon, astudes selle ühingu liikmeks, tutvudes ühingu hingeluga ja aidates kaasa ühingu tugevamaks ja jätkusuutlikumaks muutmisele.

- otsides üles Liidu kontori Viljandis ning aidates kaasa meie väljakutsetele ja probleemidele lahenduste leidmisega. Siinjuures pole tähtis, kas poliitik on lasterikka pere liige või mitte.

Meie ettepanekud lasterikka pere heaolu parandamiseks

1) Peretoetuste indekseerimine või sidumine toetava garantiiga, et need ei jääks ajale jalgu ega muutuks vaid formaalseks äramärgimiseks, mis headel aegadel eesrindlikult silma paistavad ning kehvematel esimestena kärpeprogrammidesse jõuavad. Pered vajavad riigi hoolt ja veel rohkem stabiilsust ning me peame seadma prioriteediks sellest lähtumise sõltumata riiki tabavatest väljakutsetest.

Perede tagasisidest selgub, et praegune lasterikka pere toetus on väga vajalik ning juba tuntava mõjuga, kuid tähtis on selle kaasaskäimine elukalliduse tõusuga.

2) Vanema palk alates kolmandast lapsest - lasterikka pere vanema panus peab olema hinnatud kogu ühiskonnas. Siinkohal tuleb arvesse võtta ka lasterikka vanema üldjuhul väiksemat panust tööturul, mis kahjuks väljendub täna ka tema pensioni suurusel, ehkki lapsi kasvatanud vanema panus riigi demograafilise pildi koloriitsusesse on hindamatu.

Samas hindavad meie pered lasterikka pere vanema ravikindlustuse olemasolu kuni noorima lapse 8. eluaastani.

3) Riiklikud toetused võiksid analoogselt toitjakaotuspensioniga arvestada lapse õpingute jätkumist. Peretoetuste järsk lõppemine lapse täisealiseks saamisel/kooli lõpetamisel on tänastele lasterikastele peredele tõeline väljakutse. Just hetkel, mil lasterikas pere saadab oma (kolmanda) lapse kõrgharidust omandama, lõppevad toetused perele (lastetoetus, lasterikka pere toetus, tulumaksuvabastus lapse pealt), ehkki kulud kõrgharidust omandama suunduvale noorele aina kasvavad ning noored on perekonnaseaduse mõistes endiselt vanemate ülalpidamisel. Kulud kahekordistuvad, riiklikud toetusmeetmed aga lõppevad.

4) Kredexi kodutoetus lasterikastele peredele või mõni muu kodu soetamise ja renoveerimise meede peab olema kättesaadav kõigile lasterikastele peredele sõltumata pere sissetulekutest.

5) Kohalike omavalitsuste toetused ja soodustused on väga ebaühtlased ning tihtipeale nõ vajaduspõhised, mis ei arvesta lasterikka pere spetsiifikat. Lasterikas pere on oma kogukonna jaoks väärtus. Lasterikka pere puhul tuleb eeldada vajaduspõhisust, et pere ei peaks igakuiselt tõestama ja tõendama oma vaesust. See võimaldab perel väärikalt pakkuda oma lastele alusharidust koolieelses lasteasutuses või huviharidust laste võimekusest ja huvidest lähtuvalt.

Tagasiside meie peredelt on, et just huvihariduse pakkumine kõigile lastele on perele üks suuremaid väljakutseid - probleemiks on huviringi tasu suurus või varustuse soetamine, võistlustel ning laagrites osalemine, aga ka huviringi kättesaadavus maakonnakeskustest väljaspool elavatele lastele. Tasuta ühistransport ei lahenda lapse liikumise probleeme koolist/kodust huviringi, kuna sobiva ajagraafikuga transport puudub.

Riigi poolt kohalikele omavalitsustele pakutav huvihariduse kättesaadavuse suurendamise meede ei ole paljudes kohalikes omavalitsustes lasterikaste peredeni jõudnud.

Kahjuks näitab tagasiside peredelt ka tendentsi, et mitmed teenused, toetused ja soodustused on seoses omavalitsuste ühinemisega halvenenud, kuna teenuste, toetuste ja soodustuste ühtlustamisel suures omavalitsuses on liigutud pigem ebasoodsama suunas.

Tähtis on sõnum, et lasterikkale perele mõeldud meetmed käivad ajaga kaasas ning kriisi tekkimisel ei ole need esimesed, mille arvelt kulused kärbitakse. Negatiivseks näiteks on eelmine majanduskriis, mil kärpe-eelarvete tegemist alustati ennekõike peredele mõeldud soodustuste kaotamisega (nt "ranitsatoetuse" ning esimese lapse tulumaksutagastuse kaotamine ning teenuste kallinemisega - lasteaia õppetasu ning huviringi tasu tõus). Selline riigi ja kohaliku omavalitsuse reaktsioon tekitas lasterikkastes peredes mitmekordse igakuise püsikulude tõusu ja andis sõnumi, et raskel hetkel ei ole lastega pered enam prioriteet.

UURING

2018 aasta sügisel korraldas Liit lasterikkastele peredele küsitluse, mille eesmärgiks on välja selgitada lasterikka perede tänane toimetulek, igapäeva vajadused ning perede ootused Liidu ja LO-de tegevuste suhtes. Lisaks kaardistati perede võimalused organisatsiooni tegevustes osalemiseks. Uuringus osales 668 inimest. Uuringu tulemused avalikustati Mõttekoolis LO-de esindajatele.

VALDKOND 3 – LASTE JA PEREDE ENESEARENGU TOETAMINE NING MATERIAALSE KINDLUSTUNDE LOOMINE

Soovitud mõju - lasterikkaste pered liikmed on aktiivsed ja uudishimulikud, julgevad võtta vastutust ning kogeda uusi olukordi, loovad ja hoiavad edukalt suhteid nii pereringis kui väljaspool seda. Peredel on võrdne juurdepääs kultuurile ning vaba aja veetmise võimalustele. Lasterikkal perel on olemas piisavas koguses ja sortimendis igapäevased toiduaineid ja vajalikke riideid ning majapidamistarbeid.

Tegevused - koolituste ja ühisürituste korraldamine; nõustamisteenuse vahendamine; toidu- ja riideabi vahendamine heategevusorganisatsioonide, sponsorite ja teiste koostööpartnerite abil.

HUVIKOOLITUSE TOETUS

Koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumiga vahendasime 2018. aastal huvikoolituse toetust 508-le lapsele. Huvialade lõikes toetasime kõige enam muusikavaldkonda, järgnesid spordi-, tantsu- ja kunstivaldkond. Kõige enam esitati taotlusi Tallinnast ja Harjumaalt - kokku 154, järgnes Tartumaa 123 ning Pärnumaa 82 taotlusega. Ühtekokku menetlesime 616 erinevat taotlust. Toetuse saamise aluseks olid lapsevanema taotlus ning huvihariduse pakkuja tõend.

SÄRTSU TÄIS PEREPÄEVAD

10., 18. ja 27. veebruaril toimusid Tallinnas Energia Avastuskeskuses lasterikkaste perede särtsu täis perepäevad, mis olid Eesti Energia ja Energia Avastuskeskuse kingitus lasterikkastele peredele. Perepäevadel jätkus tegevusi kolmel korrusel – avatud oli üle saja käed-külge eksponaadi, planetaariumis näidati põnevaid filme, teadusteatriis tehti katseid elektriga ja korraldati plahvatusi, peasaalis toimusid välguetendused, mille järel sai proovida staatilise elektri abil juukseid püsti ajada ning avatud oli kõige pisemate mänguala. Sündmusele oli oodatud 1500 suurpere liiget.

SUURPEREPÄEV

Suurperedele mõeldud perepäeva traditsioon sai alguse 2005. aasta kevadel, mil Bigbank kutsus Tartu suurpered Aara veekeskusesse. Alates 2015. aastast on sündmuse peakorraldaja Eesti Lasterikaste Perede Liit ning sündmuse eesmärk on pakkuda peredele võimalust tavapärasest erinevas keskkonnas koos aega veeta. Sündmuse raames antakse alates 2010. aastast välja autiitlit “Aasta Suurpere”, mis omistatakse ühtsuse ning lasterikkuse au sees hoidmise eest ühele Eesti suurperele, kus kasvab vähemalt neli last.

Käesoleval aastal toimus Suurperepäev 14ndat korda. Kohtuti Tartus, Eesti Rahva Muuseumis (ERM) ning päeva raames võõrustati 1161 osalejat 223-st perekonnast. Päeva vältel toimusid giidituurid, konverents ja inspireerivad rahvuslikud töötoad lastele - kammkeraamika, okstest karjaseloomade meisterdamine, peremärgi põletamine pannilabidale või kililipsule, tutvumine rahvapärimetega ning nuku kaunistamine. Muusikalisi elamusi pakkusid Inga ja Toomas Lunge, Külliki Lauluaiast laululapsed ning trummi- ja tantsutrupp Kuku viis läbi *workshopi*.

100 EESTI SUURPERE LOOD

Suurperepäeva eel koguti Janne Aani eestvedamisel A3 formaadis Eesti suurperede lugusid, millest valmis raamat “100 Eesti Suurpere Lood”. Raamatust sai museaal, mis sisaldas 116 erinevat lugu, see digitaliseeriti ning kingiti ERM-le. Kolm õnnelikku lugude saatjat - perekond Hollman, Leo ja Liitvee said kingituseks muuseumi perepääsmed. Samuti sõlmiti Suurperepäeval ERM-i ja Perekaardi koostöö. Perede lugudest koosnev näitus oli ERM-is külastajatele nähtav 8-12.mail.

SUVEKOOL

2018. aastal toimus XXIII Suvekool Jõgevamaal, Udu talus ja kandis nime „Liikumispäevad – Kalevipoja väärikus ja jõud“. Kolm päeva olid täis seiklusi, põnevaid kohtumisi, inspireerivaid töötubasid ning pingelisi võistlusi. Kaasatud olid Päästeamet ja kiirabibrigaad, õpiti enesekaitset ja käidi loodusmatkal, toimusid teatevõistlused ning veeolümpia. Suvekoolis osales 75 perekonda ehk 397 inimest, neist 70 olid emad, 53 isad, 153 tüdrukud ja 121 poisid. Suvekoolis osalemine on peredele tähtis ühtse tunnetuse ja läheduse hoidmiseks ning kogemuste jagamiseks.

2017. aastal, mil toimus Suvekool Saaremaal, tehti palju fotosid, mis kajastasid kõige ehedamaid ja eredamaid emotsioone lastest, suurperedest ja koosolemisest. Nõnda sündis ürituse peakorraldajal ja Saaremaa ühenduse endisel juhatuse esimehel Ingrid Leemetil idee korraldada fotodest näitus, mis rändas pea igasse Saaremaa nurka ning jõudis lõpuks Viljandisse, Liidu kontori kodulinna. Näitus oli avatud Viljandi Paalalinna Koolis juunikuus.

SÜGISENE PEREPÄEV

Sügispäeva korraldamise traditsioon sai alguse 2014. aastal, kui pered said kokku Pärnumaal, Lottemaa teemapargis. 2018. aastal külastasime Tartus asuvat Baltikumi suurimat Teaduskeskust AHHA.

Perepäeval kohtusid lasterikkad pered Eestimaa erinevatest paikadest. Päeva jooksul sai mänguliselt tutvuda teaduse ja tehnoloogiaga, ise katsetada ja avastada ning osaleda viktoriinis. Toimused erinevad võistlused, töötoad, seiklusmängud ning külastada sai teadusteatri etendusi „Efektne vahepala“ ja „Põlemise keemia“. Isadele pühendatud perepäeval andis omanäolise kontserdi Silver Sepp. Pidulikul galal tunnustasime edasipüüdlikke, andekaid ja silmapaistvaid suure pere vanemaid ning kuulutasime välja Pärilpüüdja konkursi võitjad. Perepäeval võõrustasime kokku 1222 külalist kokku 228-st perekonnast.

KOOSTÖÖ RAHVA RAAMATUGA

Koostöö Rahva Raamatuga sai alguse suvel, kui Rahva Raamat nimetas juunikuu lastekuuks, mis tähendas, et igalt selles kuus ostetud raamatult annetas Rahva Raamat viis senti Liidule lasteraamatute soetamiseks. Lastekuu raames müüs Rahva Raamat 56560 eksemplari, mis tegi annetuse suuruseks 2828 eurot ja mille eest soetas Rahva Raamat perepäeval peredele kingitud raamatud.

Raamatutarkus, olgu see siis mänguline või õpetlik, on olnud alati üks väärtuslik ja hariv tarkus, mistõttu on meil siiralt hea meel, et Rahva Raamat oma abikäed laste nimel meile sedavõrd lähedale ulatas.

KINOELAMUSED

Koostöös Forum Cinemaga toimusid Tallinna, Tartu ja Viljandi kinodes eriseansid lasterikastele peredele kolmel korral. Üheskoos vaadati järgmisi filme - “Paddingtoni seiklused 2”, “Salaagent Max” ning “Printsess ja draakon”. Kinos käis kokku 2464 suurpere liiget 580-st erinevast perekonnast. Tallinnas käis filme nautimas 1374, Tartus 586 ja Viljandis 504 kinohuvilist.

Lisaks pakkusime koostöös kino Sõprusega filmielamust 238-le filmihuvilisele, kes vaatasid maikuus kogupere animatsiooni "Gordon ja Paddy" ning juunikuus vahendasime MediaMarketing Est-iga Artise kinos multifilmi "Uskumatu hiigelpirn" külastust 71-le huvilisele.

NUTILAAGRID

Koostöös Sihtasutuse Vaata Maailma ja MTÜ Robootikaga kutsusime augustikuus lapsi osalema põnevates IT-teemalistes linnalaagrites. Inspireerivad laagripäevad olid täidetud mitmete huvitavate töötubadega, kus algajad IT-huvilised said teha tutvust Schratch programmeerimise ja LEGO robootikaga. Töötubasid viisid läbi FIRST LEGO League robootikavõistluse korraldaja ja Eesti koolirobootika väsimatu eestvedaja ning ROBOTEX Internationali peakohtunik Ramon Rantsus koos abilisega. Linnalaagrid toimusid Paines, Võrus, Pärnus ja Kuressaares ning laagreid toetasid Microsoft Eesti ja Swedbank.

ERILISED RAAMATUD

Koostöös Lea Jaanimaa ja Evelin Ilvesega vahendasime peredele nende sulest ilmunud erilisi raamatuid. Lea Jaanimaa raamat "Maya" jutustab eheda loo koerast, kelle meelest on kõige parem lõhn oma kodu lõhn. See südamlik ja humoorikas perelugu on just selline, mida õhtutundidel on sobiv lastele unejutuks lugeda. Raamat jõudis 100 erineva lapseni.

Evelin Ilvese kirjutatud "Linnu lood" jutustab loo väikesest tüdrukust, kellel on erakordne lapseõlv. Kuigi iga lapse elu on erinev, ei juhtu just tihti, et terve tirtsuaeg saadab sind kahe kodu ballaad: üks kodu on üksikus majas kauge paksu metsa sees ja teine sootuks presidendilossis. "Linnu lood" raamat jõudis 1665 lapseni. Lisaks käis Evelin Ilves oma raamatut esitlemas Hiiumaa, Võrumaa ja Viljandimaa lasterikastele peredele. Viljandis küpsetati üheskoos pehme piparkook ning kogu sündmust täiendasid Siim Rikkeri lõõtspillilood ja laulud.

LEIAME MÕMMIKULE KODU

Omniva eestvedamisel kutsuti ellu heategevuskampaania "Leiame Mõmmikule uue kodu", mille raames said lapsed ja lapsevanemad oma pere kasutusest jäänud mänguasjad pakiautomaatide kaudu tasuta teistele peredele annetada. Projekti tulemusena vahendasime kaheksa suurt konteineritäit erinevaid kaisuloomi, mänguasju ja lauamänge Järva, Lääne, Rapla, Valga, Viljandi, Tartu, Narva Perekolle ning Tallinna ja Harjumaa ühingutele.

LAPSED KOOLI

„Lapsed Kooli“ kampaania toimus 2018. aastal üheksandat korda ning see viidi läbi augustikuu neljal päeval 41-s Selveris üle kogu Eesti. Kampaania raames kogusid 503 vabatahtlikku 51 553 erinevat ühikut koolitarbeid. Kõige enam koguti vihikuid ja kaustikud 18 642 tükki, sellele järgnesid harilikud pliiatsid, mida koguti kokku 4030, värviliste pliiatsite komplektid, mida koguti 4049 ning guašš ja vesivärvid, mida koguti kokku 1781 komplekti. Pinaleid annetati kokku 612, sirkleid 571 ning koolikotte 25 tükki.

Kõige rohkem annetusi tehti Saare Selveris Saaremaal (3807 ühikut) ning Rapla Selveris (2386 ühikut). Tegevuse realiseerumisega suureneb laste ja noorte võimalus omandada haridust kvaliteetsete koolitarvete ja õppevahenditega ning väheneb koolialguse pinge perede eelarvele.

Kõigis Eesti maakondades läbiviidava heategevusliku kampaania käigus paluti inimestel kinkida koolitarbeid lasterikaste perede toetuseks. Kogutud koolitarbed läksid jagamisele just selle piirkonna perede vahel, kus vastavad koolitarbed koguti.

Koostöös Coop Eestiga toimus lisaks koolikaupade kogumine Coop Maksimarketites ja Coop Konsumites perioodil 1.-26.august. Sel ajajärgul koguti kokku 11 463 ühikut erinevaid koolitarbeid ning sellesse oli kaasatud 86 vabatahtlikku.

SILMAD ON SÜDAME AKEN

„Silmad on südame aken“ on Liidu, Eesti Lions klubide ja Pere Optika prillipoe koostöös loodud heategevusfond. Pere Optika 35-s poes üle Eesti kogutakse annetusi toetamaks lasterikaste perede noori prillide soetamisel. Ühiselt töötatakse selle nimel, et parandada silmade tervishoidu ja optiliste teenuste kättesaadavust. Igalt Pere Optikas tehtud ostult koguneb kümme senti „Silmad on südame aken“ fondi, mille abil soetatakse lasterikaste perede lastele prilliraamid ja -klaasid. 2018 aastal soetati prillid kuuele lapsele.

RIMI JUUNIJOOKS

Koostöö Rimi Eesti Food AS-i ja Spordiürituste Korraldamise Klubiga sai alguse 2017. aasta suvel, kui korraldasime Kadriorus heategevusliku Juunijooksu, kus ligi 2000 jooksusõbra osavõtutasudest laekus Eesti Lasterikast Perede Liidu laste spordifondi 8000 eurot. Juunijooksul osalesid ka 46 suurpere liiget. 2018 aastal jätkus stipendiumide väljamaksmine lastele.

SUURPEREDE UNISTUSED

Juba kolmandat aastat järjest otsustas Solaris keskus oma tavapäraseid jõulukampaania vahendid suunata Eesti lasterikaste perede unistuste elluviimiseks. Kokku esitasid oma unistused 251 peret, millest valiti välja 9 unistust Unistuste haldjate Merike Seling'u ja Janne Aan'i poolt.

JALGRATTAD

Aasta lõpus alustasime koostööd Veloplusi ja Swedbankiga, millele järgnes heategevusüritus SPARK Demos Tartus, kus 26 Lõuna-Eesti last sai kingituseks jalgrattad koos kiivriga. Sündmusel kuulati politsei juhtnõore turvalise liiklemise kohta ning käidi ekskursioonil.

VAHENDATUD KULTUURISÜNDMUSED

Koostöös „Aitan Lapsi“ heategevusfondiga pakkusime peredele järgmisi elamusi:

- Korvpallilahing „Tähtede mäng“ Saku Suurhallis - 292 osalejat;
- Eesti Laul 2018 peaproov Saku Suurhallis - 175 osalejat;
- Stig Rästa Paul McCartney laulud Alexela Kontserdimajas - 50 osalejat;

- Suvelavastus "Kostja ja Hiiglane. Päts" Viinistus - 100 osalejat;
- MyHits Awards 2018 Saku Suurhallis - 736 osalejat;
- Rein Rannap ja Ott Lepland "Tagasirändur" Vanemuise Kontserdimajas - 100 osalejat

Koostöös Tartu Kontsertkorraldusega pakkusime peredele järgmisi elamusi:

- Koit Toome „Sügav kummardus õpetajale“ - 35 osalejat;
- Koit Toome ja Hanna-Liina Võsa „Hallo Kosmos, hallo Maa“ - 179 osalejat;
- Mikk Kaasik ja C-Jam „Print ja Kerjus“ - 39 osalejat;
- Uku Suviste ja Hedvig Hanson „Valguse ootel“ - 174 osalejat

Leigo Järvemuusika maagiat külastasid kokku 28 peret, Kammerkoor Voices Musicalesi imelisi jõulupalasid käisid kuulamas 25 süvamuusika austajat. 50 rallihuvilist pääsesid koostöös Lasterikaste Isade MTÜ-ga külastama Delfi rallipäeva Ott Tänakuga Tallinna Lauluväljakul. Samas paigas toimunud Maijooksul osalesid koostöös Akkadiani Sõnumiagentuuriga 40 pereema ja peretütart.

VAHENDATUD MATERIAALNE ABI

- DHL Eesti abiga vahendasime 30 beebikaalu just nendesse peredesse, kus pisikesed beebid hiljuti ilmavalgust nägid;
- koostöös Paletti Eestiga vahendasime kaarte ja kalendreid;
- koostöös Dipri raamatutrükikojaga jagasime märkmepabereid;
- Soome partner ja Print Besti trükikoda annetasid meile printimise paberit;
- koostöös erinevate hulgiladudega oleme vahendanud kuus alust riideid, erinevat kosmeetikat, mullitajaid, lauakaunistusi ja mänguasju;
- omaniku leidis uus pesukuivati;
- kolmel korral vahendasime koostöös Serve the Cityga ajaannetusi, kus organisatsioon on soovinud kontorist välja tulla ja parandanud oma kätega suure pere eluolu;
- olime vahendajaks ööklubile, kes soovis korraldada meie liikmesorganisatsioonile jõuludisco;
- ühele perekonnale korraldati heade inimeste abiga meeldejääv nädalavahetus pealinnas;
- jätkus koostöö SEB pangaga kasutatud mööbli vahendamise osas;
- jätkus koostöö Rimi Baltic ja Coopi Eesti Keskühistuga;
- vahendasime kasutatud monitore, arvutikomplekte, klavereid ja puidust voodeid;
- MTÜ Isata laste heaks ja Bigbanki kaudu vahendasime suuremaid kasutatud riiete koguseid;
- meie poole pöördus 38 erinevat eraisikut, kes soovisid jagada peredele erinevaid vähekasutatud asju alates riietest kuni mööbli ja jõulukinkideni;
- alates suvest vahendame värskeid Leiburi tooteid;
- vahendasime Hippi piimasegusid, erinevaid maiustusi Marmitoni ja Kalevi vahendusel ning osalesime sotsiaalmeedias Domino küpsiste jagamise mängus, mille auhinnad sai perepäevadel osalenud lasterikastele peredele jagada;
- koostöös MTÜ Lääne-Harju Lasterikkad, Tallinna ja Harjumaa Lasterikaste Perede Liidu ning Elämän Leipä Jokaiselle'ga vahendasime liikmesorganisatsioonidele toidukaupu 322-l korral.

PEREKAARDI PROGRAMM

2014. aastast alates annab Liit välja Perekaarti lasterikastele peredele. Tegemist on magnetkaardiga, mis annab lasterikastele peredele võimaluse saada osa erinevatest teenustest ja toodetest parematel tingimustel. See kätkeb endas soodsamaid hindu, kampaaniapakkumisi ja muid lisaväärtusi peredele. Teisalt on see positiivne võimalus ettevõtetele näitamaks oma sotsiaalset vastutustunnet, hoolimist ja positiivset hoiakut Eesti lastesse ning suurtesse peredesse. Kõigi partneritega sõlmitakse leping, mis ettevõtja poolt hõlmab soodustuste andmist ning Perekaardi kleebite asetamist nähtavale kohale, Eesti Lasterikaste Perede Liidu poolt aga ettevõtja ning pakkumise kajastamist enda poolt hallatavates meediakanalites. Perekaardi soodustusi pakkuvate ettevõtete nimekiri on leitav kodulehel www.perekaart.ee.

2018. aasta lõpuks oli programmis aktiivseid partnereid 362 ja soodustusi 469. 2018. aastal liitus programmiga 45 uut ettevõtet. Kokkulepete sõlmimisel lähtuti põhimõttest, et sooduspakkumine oleks piisavalt kõnetav ja lasterikkale perele lisaväärtust pakkuv.

Alates 5. veebruarist hakkas Liit väljastama Perekaarte ka kolmelapselistele peredele, varasemalt said Perekaarti taotleda vaid neljalapselised perekonnad. Otsus laiendada Perekaart ka kolmelapselistele peredele tulenes soovist võimaldada rohkematele lasterikastele peredele ligipääsu Perekaardi soodustustele ning parematele pakkumistele. Lisaks mängis otsustamisel rolli see, et Eesti riigi seadusest tulenevalt arvestatakse lasterikka pere hulka pered, kus on kasvamas kolm või enam last. Esimese uuenenud kontseptsiooniga Perekaardi kinkisime Piibu ja Tuudu mängumajas 15. veebruaril toimunud Perekaardi sünnipäevapeol kolme lapse emale Kristiina Heinmets-Aigrole.

Kokku väljastasime aasta jooksul Perekaarte 2672, neist liikmetele 578 ja mitteliikmetele 2094. Liige on antud kontekstis Perekaardi omanik, kes kuulub Liidu liikmesorganisatsiooni, mitteliige on Perekaardi omanik, kes liikmesorganisatsiooni ei kuulu. Siinkohal olgu võrdlusena lisatud, et 2017. aastal väljastasime 654 Perekaarti, millest 39 olid mitteliikme kaardid. Seega on aastaga kasvanud väljastatud Perekaartide arv 76% võrra.

Suuremad Perekaardi programmi **infotehnoloogilised tööd** olid järgmised: lasterikaste perekondade liikmetaotluste elektroniseerimine www.lasterikkad.ee lehe kaudu ning Perekaardi süsteemiga ühendamise; Perekaardi süsteemis Mobiil-ID ja Smart-ID rakenduse kasutusele võtmine; Perekaardi kirjaliku taotlusvormi loomine, mis võimaldab autentimata taotleda Perekaarti; veebilehtede visuaalne korrastamine ning korrigeerimine; uute Perekaardi nõuete kinnitamine võttes arvesse uuenenud isikuandmete kaitse seadust; uuemate skriptikeelte kasutuselevõtmine; Perekaardi veebilehe ümberkolimine ning toimivamaks ja majanduslikult vähemkulukaks muutmine.

Perekaardi programmi lahutamatu lisa on suurperede andmebaas, mis sisaldab LO-desse kuuluvate perekondade andmeid. Süsteemile ligipääsemiseks on sõlmitud kõikide administraatoritega allkirjastatud lepingud perede andmete kaitseks.

JOONISTUSVÕISTLUS JA UNISTUSTE KALENDER

2018. aasta suve hakul korraldasime joonistusvõistluse „Minu unistus“, et saabunud töödest panna kokku 2019. aasta unistuste kalender. Joonistusvõistluse eesmärk oli julgustada ning innustada peresid unistama ning koos perega ühiselt aega veetma. Joonistada said kõik perekonnad, kes omasid Perekaarti ja/või olid konkursi toimumise hetkel Liidu liikmed. Joonistusvõistlusele ei olnud kehtestatud vanusepiiri - joonistusi ootasime nii pere pesamunadelt kui lastevanematelt. Konkursil osalejate vahel loosisime välja ämblikkiige, lisaks panime välja üllatusauhinnad. Kõik kunstnikud, kelle tööd 2019. aasta kalendrisse valisime, said premeeritud 2019. aasta unistuste kalendriga. Unistuste kalendrid saatsime aasta lõpus kõigile oma tublidele ja aktiivsetele vabatahtlikele ning headele sõpradele ja koostööpartneritele.

VALDKOND 4 – KOMMUNIKATSIOON JA ÜHISKONDLIKU SUHTUMISE KUJUNDAMINE

Soovitud mõju - Lasterikkusel on Eesti riigis positiivne maine ning lasterikkus on muutunud ühiskondlikult tunnustatud väärtuseks ning nähtuseks nii avalikkuses kui ka inimeste mõttelaadis ning igapäevases kõnepruugis. Lasterikkus pole tabu, vaid väärtus nii perekonnale kui ühiskonnale.

Tegevused - Lasterikastest peredest on kirjutatud piisavalt artikleid ja need levivad meie infovõrgustikust väljapoole. Pered on eeskujuna esile tõstetud. Liidu poolt välja saadetud kuukiri on sisukas ning ilmub vähemalt kaks korda kuus. Liidu tegutsemise põhimõtteid mõistab üha rohkem inimesi ning tegevustes osaleb senisest enam motiveeritud inimesi.

ARVAMUSED JA ETTEPANEKUD

Märtsis edastasime Postimehele arvamuse - “Vanemate täiendava tulumaksutagastuse kärpimine laste palga võrra”. Maikuuks ilmus Naistelehes suurpere ema persoonilugu. 10.mail oli ERR Terevisiooni saate ajaleherubriigis lugu suurpere emaga. 2.detsembril avaldati Postimehes Katrin Kiisk artikkel teemal "Lapsetoetuse maksmine lõpeb liiga järsult" - <https://bit.ly/2TlibUC>

Lisaks esitasime kandidaadi TV3 "Seitsmeste uhkuse" saatesse ning Eesti Naisliidu poolt välja antavale “Aasta Isa” tiitlile. Esitatud kandidaat Einart Kask, kes on metsamees, 12 lapse isa ja 3 lapselapse vanaisa valiti Aasta isaks 2018.

UUDISKIRI

Uudiskiri on Liidu väliskommunikatsiooni kanal, mis sisaldab informatsiooni Liidu eelseisvatest ja toimunud sündmustest ning uutest Perekaardi pakkumistest ja partneritest. Alates 2018. aasta märtsist antakse välja eraldi uudiskirju nii Perekaardi omanikele kui Liidu liikmesperedele. Aasta jooksul ilmus kokku 17 uudiskirja. Perekaardi uudiskirjade võrgustikku kuulub 4667 kontakti ning Liidu uudiskirja saajate võrgustikku 3068 kontakti.

lasterikkad.ee

2018. aasta veebruarikuus jõudis lõpule eelmisel aastal alguse saanud projekt, mille eesmärgiks oli www.lasterikkad.ee kodulehekülje uuendamine. Valminud koduleheküljel on visuaalselt kaasaegsem,

küllastajatele hõlpsamini kasutatav ning administraatorile lihtsamini käsitletav. Kodulehekülj sisaldab eraldi teemablokke nii Liidu tegemistest kui ka LO-de sündmustest. Lisaks on kodulehekülj ühendatud www.perekaart.ee keskkonnaga, mis võimaldab perekondadel esitada LO liikmeks saamise taotlusi. Lisaväärtusena on LO-dele loodud võimalus samale platvormile luua oma organisatsiooni kodulehekülj. Nii valmiski 2018. aastal MTÜ Viljandimaa Lasterikkad kodulehekülj <https://www.lasterikkad.ee/viljandimaa/>. Projekt jätkub 2019. aastal.

2018. aasta jooksul külastati www.lasterikkad.ee veebilehte 132 888 korda 52 712 külastaja poolt. Keskmine veebilehe külastamise aeg oli 1:50 minutit.

perekaart.ee

2018. aasta jooksul külastati www.perekaart.ee veebilehte 438 161 korda 37 528 külastaja poolt. Keskmine veebilehe külastamise aeg oli 5 minutit.

Perekaardi Facebooki lehe <https://www.facebook.com/perekaart/> oli aasta lõpuks meeldivaks märkinud 1652 kasutajat. Lisaks loodi 2018. aastal Perekaardi Intragami konto.

VIDEOLOOME

Aasta jooksul valmis kaks Perekaarti tutvustavat videoklippi - neist üks oli suunatud perekondadele ning teine partneritele. Perekondadele loodud video eesmärgiks oli tutvustada Eestimaa lasterikastele peredele Perekaarti ning suurendada perede ning laiema avalikkuse teadlikkust programmist. Soov oli jõuda võimalikult paljude lasterikaste peredeni, kes Perekaardist kuulnud pole, kuid kellel on õigus kaarti taotleda. Link videole: <https://www.youtube.com/watch?v=m7BK0CmcsYw>

Partneritele loodud video eesmärgiks oli tutvustada Eestimaa ettevõtjatele ja ettevõtetele Perekaardi programmi ning veenda neid seeläbi Perekaardi programmiga liituma. Seeläbi soovime, et peredele oleks tagatud võimalikult palju ning erinevaid pakkumisi erinevate uute ja vanade partnerite juures. Mida rohkem partnereid ja rohkem sooduspakkumisi, seda rohkem lisaväärtust peredele. Link videole: <https://www.youtube.com/watch?v=6JCHzF-BxGk>

Lisaks valmis 10-sekundiline Perekaardi digiplakat, mida levitasime koostöös ettevõttega Digiekraanid OÜ perioodil 3.-17.detsembril üle Eesti erinevatel digiekraanidel (linnad: Jõhvi, Narva, Tallinn, Tartu, Pärnu).

Raamatupidamise aastaaruanne

Bilanss

(eurodes)

	31.12.2018	31.12.2017
Varad		
Käibevarad		
Raha	107 360	72 880
Nõuded ja ettemaksed	431	286
Kokku käibevarad	107 791	73 166
Kokku varad	107 791	73 166
Kohustised ja netovara		
Kohustised		
Lühiajalised kohustised		
Võlad ja ettemaksed	12 679	8 661
Sihtotstarbelised tasud, annetused, toetused	16 408	21 657
Kokku lühiajalised kohustised	29 087	30 318
Kokku kohustised	29 087	30 318
Netovara		
Eelmiste perioodide akumuleeritud tulem	42 848	36 753
Aruandeaasta tulem	35 856	6 095
Kokku netovara	78 704	42 848
Kokku kohustised ja netovara	107 791	73 166

Tulemiaruanne

(eurodes)

	2018	2017
Tulud		
Liikmetelt saadud tasud	4 833	4 554
Annetused ja toetused	248 227	245 126
Tulu ettevõtlusest	37 539	56
Muud tulud	543	549
Kokku tulud	291 142	250 285
Kulud		
Sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsesed kulud	-204 205	-206 891
Mitmesugused tegevuskulud	-43 744	-31 148
Tööjõukulud	-7 350	-6 151
Kokku kulud	-255 299	-244 190
Põhitegevuse tulem	35 843	6 095
Intressitulud	13	0
Aruandeaasta tulem	35 856	6 095

Rahavoogude aruanne

(eurodes)

	2018	2017
Rahavood põhitegevusest		
Põhitegevuse tulem	35 843	6 095
Põhitegevusega seotud nõuete ja ettemaksete muutus	-145	-31
Põhitegevusega seotud kohustiste ja ettemaksete muutus	4 018	-3 552
Laekunud intressid	13	0
Laekumised sihtotstarbelistest tasudest, annetustest, toetustest	-5 249	1 613
Kokku rahavood põhitegevusest	34 480	4 125
Kokku rahavood	34 480	4 125
Raha ja raha ekvivalendid perioodi alguses	72 880	68 755
Raha ja raha ekvivalentide muutus	34 480	4 125
Raha ja raha ekvivalendid perioodi lõpus	107 360	72 880

Netovara muutuste aruanne

(eurodes)

		Kokku netovara
	Akumuleeritud tulem	
31.12.2016	36 753	36 753
Aruandeaasta tulem	6 095	6 095
31.12.2017	42 848	42 848
Aruandeaasta tulem	35 856	35 856
31.12.2018	78 704	78 704

Raamatupidamise aastaaruande lisad

Lisa 1 Arvestuspõhimõtted

Üldine informatsioon

MTÜ Eesti Lasterikaste Perede Liidu 2018.aasta raamatupidamise aastaaruanne on koostatud kooskõlas Eesti Vabariigi hea raamatupidamise tavaga. Hea raamatupidamise tava põhinõuded on kehtestatud Eesti Vabariigi raamatupidamise seaduses, mida täiendavad Raamatupidamise Toimkonna poolt välja antud juhendid. Aastaaruande koostamisel on kasutatud varem kasutusel olnud arvestuspõhimõtteid. Raamatupidamise aastaaruanne on koostatud eurodes.

Raha

Raha ning raha ekvivalentidena kajastatakse bilansis ja rahavoogude aruandes kassas olevat sularaha ja arvelduskontode jääke. Rahavoogude aruandes kajastatakse rahavoogusid kaudsel meetodil.

Nõuded ja ettemaksed

Nõuded ostjate vastu kajastatakse bilansis korrigeeritud soetusmaksumuses. Ostjatelt laekumata arved on bilansis hinnatud tõenäoliselt laekuvatest summadest lähtudes.

Materiaalsed ja immateriaalsed põhivarad

Olulisuse printsiibist lähtudes kajastatakse need varaobjektid, mille soetusmaksumus ületab 959 eurot ja mille kasulik eluiga on üle ühe aasta. Madalama soetusmaksumusega või lühema kasuliku eluega varaobjektid kantakse ksutusse võtmisel kuluks ning nende üle peetakse arvestust bilansiväliselt

Põhivarade arvelevõtmise alampiir 959

Finantskohustised

Finantskohustusteks loetakse tarnijatele tasumata arveid, viitvõlgasid ja muid lühi- ja pikaajalisi võlakohustusi. Finantsvara ja - kohustused võetakse algselt arvele nende soetusmaksumuses, milleks on antud finantsvara või - kohustuse eest makstud või saadud tasu õiglane väärtus. Algne soetusmaksumus sisaldab kõiki finantsvara või - kohustustega otseselt seotud tehingukulutusi. Finantskohustused eemaldatakse bilansist siis, kui see on rahuldatud, lõpetatud või aegunud.

Annetused ja toetused

Sihtfinantseerimisest saadud tulu kajastatakse tulemiaruanDES proportsionaalselt sellega seonduvate kuludega. Tulu kajastamisel rakendatakse brutomeetodit st. saadud toetusi ja kompenseeritavat kulu kajastatakse tulemiaruanDES eraldi ridadel. Sihtfinantseerimisega seotud tulud kajastatakse tulemiaruanDES real " annetused ja toetused"

Liikmemaksud ja annetused kajastatakse tekkepõhiselt.

Mittesihtotstarbelised toetused ja annetused kajastatakse tuluna laekumise hetkel.

Tulud

MTÜ Eesti LPL tulemiaruanne on koostatud Raamatupidamise seaduse lisa 2 toodud kasumiaruanDE skeemi nr. 1 alusel.

Tulu kaupade müügist kajastatakse siis, kui olulised omandiga seonduvad riskid ja hüved on läinud üle ostjale ning müügitulu ja tehinguga seotud kulutusi on võimalik usaldusväärselt mõõta.

Raamatupidamise aastaaruandes kajastuvad olulised varade ja kohustuste hindamist mõjutavad asjaolud, mis ilmnesid bilansi kuupäeva, 31. detsembri 2016 ja aruande koostamise kuupäeva vahemikul, kuid on seotud aruandeperioodil või varasematel perioodidel toimunud tehingutega.

Bilansipäeva järgsed sündmused, mida ei ole varade ja kohustuste hindamisel arvesse võetud, kuid mis oluliselt mõjutavad järgmise majandusaasta tulemust, on avalikustatud aastaaruande lisades.

Lisa 2 Nõuded ja ettemaksed

(eurodes)

	31.12.2018	12 kuu jooksul
Nõuded ostjate vastu	288	288
Ostjatelt laekumata arved	288	288
Muud lühiajalised nõuded	143	143
Kokku nõuded ja ettemaksed	431	431
	31.12.2017	12 kuu jooksul
Nõuded ostjate vastu	286	286
Ostjatelt laekumata arved	286	286
Kokku nõuded ja ettemaksed	286	286

Kõigi nõuete maksetähtaeg on lühem kui 12 kuud.

Lisa 3 Võlad ja ettemaksed

(eurodes)

	31.12.2018	12 kuu jooksul
Võlad tarnijatele	3 498	3 498
Võlad töövõtjatele	2 199	2 199
Maksuvõlad	3 834	3 834
Puhkusetasude kohustus	3 148	3 148
Kokku võlad ja ettemaksed	12 679	12 679
	31.12.2017	12 kuu jooksul
Võlad tarnijatele	985	985
Võlad töövõtjatele	1 521	1 521
Maksuvõlad	3 621	3 621
Puhkusetasude kohustus	2 534	2 534
Kokku võlad ja ettemaksed	8 661	8 661

Kõigi võlgnevuste maksetähtaeg on lühem kui 12 kuud.

Puhkusetasude kohustus on kajastatud koos maksudega.

Lisa 4 Annetused ja toetused

(eurodes)

	2018	2017
Sihtfinantseerimine tegevuskuludeks	232 032	228 596
Mittesihtotsatabelised annetused ja toetused	16 195	16 530
Kokku annetused ja toetused	248 227	245 126

Rahalised ja mitterahalised annetused		
	2018	2017
Rahaline annetus	248 227	243 806
Mitterahaline annetus	0	1 320
Kokku annetused ja toetused	248 227	245 126

51 129,00 Haridus- ja Teadusministeerium Noortevaldkonna programm huvihariduse toetuseks

14 360,00 Haridus- ja Teadusministeerium "Lasterikaste perede võrgustik 2018 aastal"

35 000,00 Sotsiaalministeerium "ELPL tegevuste arendamine 2018"

90 000,00 Sotsiaalministeerium "lasterikaste perede võrgustik 2018 aastal"

13 176,00 Kultuuri- ja spordiürituste tasud

129,00 Rahva Raamat AS heategevusplaadi annetus

15 849,21 Mittesihtotstarbelised annetused

539,41 KÜSK toetusleping

3 012,50 Leo Kaagjärve fondi toetus

2 649,31 Swedbanga annetuskeskkond "Ma armastan aidata" toetus

11 750,00 Bigbank AS Suurperepäeva toetuseks ja Aasta Suurpere auhind

10 632,60 Perekaardi programmi arendamiseks

Lisa 5 Tööjõukulud

(eurodes)

	2018	2017
Palgakulu	39 916	40 398
Sotsiaalmaksud	13 349	12 922
Töötuskindlustusmaks 1,4%	169	313
Kokku tööjõukulud	53 434	53 633
Sellest kajastatud sihtotstarbeliselt finantseeritud projektide otsese kuluna	46 084	47 482
Töötajate keskmine arv taandatuna täistööajale	4	4

Lisa 6 Seotud osapooled

(eurodes)

Liikmete arv majandusaasta lõpu seisuga		
	31.12.2018	31.12.2017
Juriidilisest isikust liikmete arv	20	19

Aruande digitaalallkirjad

Aruande lõpetamise kuupäev on: 06.04.2019

Eesti Lasterikaste Perede Liit (registrikood: 80090320) 01.01.2018 - 31.12.2018 majandusaasta aruande andmete õigsust on elektrooniliselt kinnitanud:

Allkirjastaja nimi	Allkirjastaja roll	Allkirja andmise aeg
AAGE ÕUNAP	Juhatuse liige	12.04.2019

Tegevusalad

Tegevusala	EMTAK kood	Põhitegevusala
Kodanikuõiguste kaitse ja eestkoste; teatud elanikegrupi huvide kaitse	94991	Jah

Sidevahendid

Liik	Sisu
Telefon	+372 4370055
Mobiiltelefon	+372 55535482
E-posti aadress	info@lasterikkad.ee
Veebilehe aadress	www.lasterikkad.ee